

ศึกษาและปฏิบัติธรรม

ครั้งที่ ๗๓ อินทริยสังวร ตอนที่ ๑

๒๔ มกราคม ๒๕๕๔

อ.สุภีร์ ทুমทอง

๑. ความหมายของอินทรียั้งวร

๑. ความหมาย (๑)

กถณฺจ มหาราช ภิกฺขุ อินฺทฺริเยสุ กุตฺตทฺวาโร โหติ.

อิธ มหาราช ภิกฺขุ จกฺขุณา รูปี ทิสฺวา น นิमितฺตคฺคาหิ โหติ

นानุพฺยณฺชนคฺคาหิ, ยตฺวาธิกรณเมณํ จกฺขุณฺทฺริยํ อสฺวํตํ วิหรนฺตํ

อภิขฺฌาโทมนสฺสา ปาปกกา อกุสลา ฐมฺมา อนฺวาสุสเวยฺยํ

ตสฺส สํวราย ปฏฺฐิปชฺชติ, รกฺขติ จกฺขุณฺทฺริยํ,

จกฺขุณฺทฺริเย สํวรํ อापชฺชติ.

ที.สี. ๕/๑๒๒/๕๓ สามัญญผลสูตร

๑. ความหมาย (๒)

โสดาปัตติผล สุตวา ... ฌานเนน คณฺฐํ ฌายิตฺวา ...
ชีวหาย รสํ สายิตฺวา ... กาเยน โผฏฺฐพฺพํ ผุสฺสิตฺวา ...
มนสา ฌมฺมํ วิญฺญาเย ... โส อิมินา อริเยน อินฺทฺริยสํวเรน
สมนฺนาคโต อชฺฉตฺตํ อพฺยาเสกสฺสํ ปฏฺฐิตฺเวตฺติ.
เอวํ โข มหาราช ภิกฺขุ อินฺทฺริเยสุ กุตฺตทฺวาโร โหติ
ที.สී. ๕/๑๒๒/๕๓ สามัญญผลสูตร

๑. ความหมาย (๓)

กถณฺจ ภิกฺขเว **สํวโร** โหติ,
อิธ ภิกฺขเว ภิกฺขุ จกฺขุณา รุปํ ทิสฺวา ปิยฺรूपे รุปे นาธิมุจฺจติ,
อปฺปิยฺรूपे รุปे น พฺยาปชฺชติ,
อุปฺภูจิตฺตกายสฺสติ จ วิหฺรติ อปฺปมาณเจตฺโส.
ตถฺจ เจโตวิมุตฺตํ ปญฺญาวิมุตฺตํ ยถาภูตํ ปชานาติ,
ยตฺถสฺส เต อุปฺปนฺนา ปาปกกา อกฺุสลา ฌมฺมา
อปฺริเสสา นฺิรุชฺฌนฺติ ...

สํ.สพฺวา. ๑๘/๒๔๗ น้ปฺปมาณโกปมฺสูตร

๑. ความหมาย (๔)

เอวเมว โข ภิกฺขเว ยสฺส กสฺสจि ภิกฺขุโน กายคตาสติ
ภาวิตา พหุลีกตา, ตํ จกฺขุ นาวินฺฉติ มนาปีเยสุ ฐเปสุ,
อมนาปียา ฐปา น ปฏฺฐิตา โหนฺติ ... ชิวฺหา นาวินฺฉติ ...
มโน นาวินฺฉติ มนาปีเยสุ ฐมฺเมสุ,
อมนาปียา ฐมา น ปฏฺฐิตา โหนฺติ.
เอวํ โข ภิกฺขเว **สํวโร** โหติ.
สํ.สพฺพ. ๑๘/๒๔๗ นัปปาณโกปมสูตร

๒. ความสำคัญของอินทรีย์สังวร

๒.๑ เป็นคำสอนภาคปฏิบัติ (๑)

กตมํ **ปริยตฺติสํ** ?

ยํ ตสฺส ปริยาปฺภํ สุตฺตํ เคยฺย เวຍยากรณํ คาถา อุทานํ
อิทิวุตฺตํ ชาตํ อพฺภูตธมฺมํ เวทลฺลํ, อิทํ ปริยตฺติสํ.

จ.ม. ๒๕/๕๐

๒.๑ เป็นคำสอนภาคปฏิบัติ (๒)

กตมํ ปฏิปัตติสาสนํ ?

สมมาปฏิปทา อนุโลมปฏิปทา อปจจนีกปฏิปทา

อนวตถปฏิปทา ฐมมานุฐมมปฏิปทา, สีเสสุ ปริปุริการิตา,

อินุทธิเยสุ กุตตทวารตา, โภชเน มตฺตถญฺจตา, ชาครियานุโยโค,

สตีสมปชญญํ, จตฺตารो สตีปฏฺจानา, จตฺตารो สมมปฺปธานา,

จตฺตารो อิทฺธิปฺปาทา, ปญฺจินุทธิยานิ, ปญฺจ พลานิ,

สตฺต โพชฅญฺคา, อริโย อฏฺฐจฺจิกิโก มคฺโค, อิทํ ปฏิปัตติสาสนํ.

จ.ม. ๒๘/๕๐

๒.๒ เป็นข้อปฏิบัติถัดจากปาติโมกขสังวร

ยโต โข พุราหุมน ภิกขุ สีลวา โหติ ปาติโมกขสังวรสูโต
วิหริติ อจารโคจรสมปนฺโน, อณุมตฺเตสุ วชฺเชสุ ภยทสฺสาวิ,
สมาทาย สิกฺขติ สิกฺขาปเทสุ. ตเมนนํ ตถาคโต อุตฺตริ วิเนติ

“เอहि ตวํ ภิกขุ อินฺทฺริเยสุ กุตฺตทฺวาโร โหหิ,

จกฺขุณา รูปี ทิสฺวา มา นิमितฺตคฺคาหิ โหหิ มา อนฺุพฺยณฺชนคฺคาหิ,
ยตฺวาธิกรณเมนนํ จกฺขุณฺทฺริยํ อสฺสูตํ วิหรณฺตํ อภิชฺฌาโทมนสฺสา
ปาปกกา อกฺุสลา ธมฺมา อนฺุวาสฺสเวยฺยุ; ตสฺส สํวราย ปฏฺิปปชฺชาหิ,
รกฺุขาหิ จกฺขุณฺทฺริยํ, จกฺขุณฺทฺริเย สํวรํ อาปชฺชาหิ.

ม.อุปริ. ๑๔/๑๕ คณกโมคคัลลานสูตร

๒.๓ เป็นคุณธรรมเบื้องต้นของผู้มีปัญญา

ตตฺรรายมาที ภาวตี อิธ ปญฺณสุส ภิกขุโน
อินุทฺริยคุตฺตี สนุตฺตฺถึ ปาติโมกฺเข จ สํวโร.

พ.ศ. ๒๕/๓๓๕

๒.๔ เป็นอาหารของพรหมจรรย์

พรหมจรรย์ อัญจ กนฺตฺ มนํปํ โลกสมฺมํ ...

อินฺทุริยสํวโร พรหมจริยสุส อหาโร ...

อ.ทสก. ๒๔/๓๓

๒.๕ ทำให้สุจริต ๓ และธรรมะอื่นบริบูรณ์ (๑)

อิติ โข ภิกขเว สปปุริสสเสโว ปรีปุโร สทฺธมฺมสฺสวณฺํ ปรีปุเรติ,
สทฺธมฺมสฺสวณฺํ ปรีปุริ สทฺธํ ปรีปุเรติ,
สทฺธา ปรีปุรา โยนิโส มนสิการํ ปรีปุเรติ,
โยนิโส มนสิกาโร ปรีปุโร สติสมฺปชจณฺํ ปรีปุเรติ,
สติสมฺปชจณฺํ ปรีปุริ อินฺทฺริยสํวารํ ปรีปุเรติ,
อินฺทฺริยสํวารํ ปรีปุโร ตีณิ สุจฺริตานิ ปรีปุเรติ,

อ.ทสก. ๒๔/๖๑ อวิชาสูตร

๒.๕ ทำให้สุจริต ๓ และธรรมะอื่นบริบูรณ์ (๒)

ศีล สุจิตานิ ปรีปฺรานิ จตฺตารอ สติปญฺจานน ปรีปฺเรนฺติ,
จตฺตารอ สติปญฺจานน ปรีปฺรณ สตฺต โปชณฺงค ปรีปฺเรนฺติ,
สตฺต โปชณฺงค ปรีปฺรณ วิชฺชาวิมุตฺตี ปรีปฺเรนฺติ,
เอวมตฺตีสฺสา วิชฺชาวิมุตฺตียา อหหารอ โหติ เอวญจ ปาริปฺปรี.

อ.ทสก. ๒๔/๖๑ อวิชชาสูตร

๒.๖ เป็นพื้นฐานให้เกิดสมาธิ (๑)

โส อิมินา จ อริเยน สีสกฺขนุเชน สมฺนุํนาคโต,
อิมินา จ อริเยน อินฺทุทริยสํวเรน สมฺนุํนาคโต,
อิมินา จ อริเยน สติสมฺปชฌเณน สมฺนุํนาคโต,
อิมาย จ อริยาย สนฺตุฏฺฐิจฺฌิยา สมฺนุํนาคโต;
โส วิวิตฺตํ เสนาสนํ ภาชติ อรณฺญํ รุกฺขมฺมูลํ ปพฺพตํ กนฺทรี
คิริคูหํ สุสานํ วนปตฺถํ อพฺโภกาถํ ปลาลปฺลชฺชํ.

ที.สී. ๘/๒๑๖-๒๒๕ สามัญญผลสูตร

๒.๖ เป็นพื้นฐานให้เกิดสมาธิ (๒)

โส ปจฺจนาภตฺตํ ปิณฺฑปาตปฏิกฺกนฺโต นิสีทฺติ ปลฺลงกํ
อาภุชิตฺวา อุชฺฐํ กายํ ปณฺิธาย ปริมุขํ สตี อุปฏฺฐเปตฺวา...
ตสฺสสิเม ปญฺจ นีวรณฺเ ปหิเน อตฺตนิ สมนุสฺสโต
ปาโมชฺชํ ชายติ, ปมุทิตสฺส ปีติ ชายติ,
ปีติมฺนสฺส กาโย ปลฺลสมฺภติ, ปลฺลสทฺทกาโย สุขํ ปฏฺฐิสฺสเวเทติ,
สุขิโน จิตฺตํ สมာธิยติ.

ที.สී. ๘/๒๑๖-๒๒๕ สามัญญผลสูตร

สวัสดีครับ

